

LAUSUNTO MUUTOKSESTA TUTKIJOIDEN OLESKELULUPIIN

VN/17314/2022

Tieteentekijät kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta. Lausumme seuraavaa:

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että kolmannen maan kansalaiselle tutkijalle myönnettäisiin voimassaololtaan pidempi oleskelulupa kuin nyt. Tutkijalle myönnettäisiin jatkossa oleskelulupa neljäksi vuodeksi tai enintään korkeakoulun kanssa tehtävän sopimuksen voimassaoloajaksi, jos sopimus on voimassa alle neljä vuotta. Aiemmin oleskelulupa on voitu myöntää kerrallaan korkeintaan kahdeksi vuodeksi, vaikka sopimus olisi tätä pidempi.

Jatkotutkintoa suorittaville tutkijoille olisi laissa oma säännöksensä (6 b §). Sen mukaan jatkotutkintoa korkeakoulussa tekeväälle tutkijalle myönnettäisiin oleskelulupa tutkinnon suorittamisen ajaksi. Ensimmäinen oleskelulupa olisi kestoaltaan viisi vuotta. Jatkotutkintoa suorittavalta tutkijalta edellytettäisiin selvitystä turvatusta toimeentulosta ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta. Toimeentuloedellytyksen on kuitenkin täytyttävä koko oleskeluluvan ajalta ja sen täyttymistä seurattaisiin.

Jos tutkintoa ei ole suoritettu viiden vuoden aikana, tutkija voisi hakea jatko-oleskelulupaa tutkinnon loppuun saattamiseksi. Tässä yhteydessä edellytettäisiin selvitystä jäljellä olevan tutkimuksen kestosta korkeakoulun arvioon perustuen. Jatko-oleskelulupa voitaisiin myöntää korkeintaan neljäksi vuodeksi.

Ehdotetut muutokset ovat erittäin tervetulleita ja Tieteentekijöiden aikaisemmin esittämien muutosten mukaisia. Ne helpottavat kolmansista maista tulevien tutkijoiden arkea ja juurtumista Suomeen. Tutkijat ovat juuri niitä erittäin korkeasti koulutettuja ihmisiä, joita Suomi haluaa houkutella ja pitää. Tällä hetkellä väitöskirjatutkijoiden oleskeluluvat ovat sidottuja tutkijoiden rahoituskausien pituuteen. Tutkijoiden rahoituksen ollessa pirstaleista ja lyhytkestoista tutkijat ovat joutuneet hakemaan jatko-oleskelulupia jopa useammin kuin vuosittain. Lisäksi tutkijat eivät ole voineet saada yli kahden vuoden oleskelulupaa siinäkään tapauksessa, että heillä olisi ollut rahoitus pidemmäksi ajaksi. Tämä on ollut stressaavaa ja kallista ja omiaan synnyttämään tunteen, että tutkijat eivät ole tervetulleita Suomeen. Esitetty sääntely muuttaa tätä asetelmaa kertaheitolla erittäin myönteiseen suuntaan. Erityisen tärkeää on, että jatkotutkintoa suorittavat tutkijat voivat jatkossa keskittyä tutkinnon suorittamiseen rauhassa viiden vuoden ajan. Tämä luo edellytykset jatkaa Suomessa asumista myös tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Tieteentekijät korostaa, että tieteellinen tutkimus on luonteeltaan kansainvälistä ja tieteellisellä uralla menestyminen edellyttää usein maiden rajat ylittävää liikkuvuutta. Jatkossa on tärkeää, että Suomeen muuttaneiden, kolmansista maista tulleiden tutkijoiden on mahdollista muuttaa ja tehdä tutkimusta väliaikaisesti myös toisessa EU- tai ETA-maassa Suomen oleskeluluvan ollessa voimassa. Nyt esitetyn sääntelyn tarkoituksena ei ole ollut heikentää tutkijoiden liikkuvuutta ja onkin huolehdittava, että siihen ei jää näiltä osin väärintulkinnan mahdollisuutta.

Helsingissä 25.8.2022

HT Johanna Moisio, toiminnanjohtaja

YTT Maija Mattila, erityisasiantuntija